

Muusikateadusliku elu kroonikat 2010/2011

Koostanud Anu Veenre, EMTSi sekretär

Eesti Muusikateaduse Selts

Hooaeg 2010/2011 oli EMTSile 19. tegevusaasta, mille vältel jätkas seltsi juhatus tööd 2009. aasta sügisel valitud koosseisus: Toomas Siitan (esimees), Kerri Kotta (aseesimees), Maarja Kindel, Kaire Maimets-Volt ja Anu Schaper. 30. septembri seisuga oli seltsil 79 liiget.

Muusikateadlase Karl Leichter'i järgi tähistab selts iga aasta oktoobrikuus Leichter'i päeva, mille kavas on traditsiooniliselt paar muusikateadusliku ettekannet, uute muusikateaduslike väljaannete esitlus ja seltsi aastakoosolek. Seekord toimus üritus 18. oktoobril, kõlasid kaks ettekannet: Kerri Kotta luges ette Göttingeni ülikooli professori dr. Andreas Waczkat'i ettekande „Deconstructing Spirituality: Collage and Décollage in Arvo Pärt's Credo (1968)“ ning Eesti Suursaatkonna kultuurireferent Viinis Saale Kareda kõneles teemal „Kuidas läheneda *tintinnabuli*-stiili varjatud tasanditele?“. Nii ettekannete autoritele kui kuulajatele saalis oli suureks auks ja rõõmuks, et mõlemat Arvo Pärdi loomingut käsitlenud ettekannet oli kuulama tulnud ka helilooja ise.

Seoses üleminekuga eurole 2011. aasta jaanuaris määrati Leichter'i päeva aastakoosolekul seltsi liikmemaksu suuruseks aastas 7 eurot, üliõpilastele ja pensionäridele 3.50 eorot (seni vastavalt 100 ja 50 krooni). Liikmemaksu tasumist arvestatakse kalendriaasta lõikes ja sellega kaasneb ajakirja Res Musica uus number.

2010. aasta sügisel uuendati seltsi kodulehte, mis nüüd asub aadressil www.muusikateadus.ee ja mille roll Eesti muusikateadusliku elu kajastajana peaks kujunema senisest ärksamaks. Kodulehel vabalt ligipääsetav info sisaldab jooksvate uudiste kõrval ka näiteks seltsi liikmete nimekirja ja meiliaadresse. Nii kodulehe eesti- kui ingliskeelsel küljel on eraldi rubriik ajakirjale Res Musica, mille alt saab vaadata väljaande seni ilmunud numbrite sisukordi ja lugeda võõrkeelseid resümeeid. Uue numbri ilmudes saab loetavaks ajakirja eelmise numbri kogu sisu. Kodulehe intranetile on parooliga ligipääs kõigil seltsi liikmetel ja sealt saab mh. järelekuulata Leichter'i päeva ettekandeid.

Viiendat korda toimus EMTSi eestvõttel ka muusikateemaliste essee konkurs, mille siht-rühmaks on muusikahuvilised gümnaasiumiõpilased. Konkursile laekus varasemate aastatega võrreldes vähem töid, kuid žürii hinnangul, mille moodustas EMTSi juhatus, oli kirjutiste tase kõrgem ja võimaldas taas välja anda kolm auhinnalist kohta ning esile tõsta veel ühe töö. Juba teist aastat järjest osutus võidutöö autoriks Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasiumi õpilane Eleen Änilane, seekord esseeaga „Kui selge või habras on täna piir süvamuusika ja levimuusika vahel?“, mis avaldati ka ajakirjas Muusika. Teise koha pälvis Rasmus Peeker esseeaga „Millist muusikat vajab arvutimäng?“ ja kolmanda Merit Jago kirjutisega „Muusika – eesmärk või vahend?“. Algusest peale on olnud konkursi üheks eesmärgiks äratada noortes muusikast kirjutamise kaudu huvi ka muusikateaduse eriala vastu. Seepärast on hea meel, et konkursil osalenud ja esiletõstetud essee autor Alisson Kruusmaa („Millest sõltub muusika emotsionaalne sisu?“) alustas sügisel 2011 õpinguid EMTAs muusikateaduse erialal. Auhiinad anti üle märtsi lõpul Eesti Muusika Päevade 2011 raames Eesti Muusika ja Teatriakadeemias.

2011. aasta Tartu päev toimus 16. aprillil Heino Elleri nim. Tartu Muusikakooli ruumides. Ettekanded hõlmasid kahte teemade ringi: muusikaelu Eestis 17. sajandil ja muusikateatrit. Esinesid Aleksandra Dolgoplova (EMTA; „Kantorid ja organisid Narva saksa kirikus 17. sajandi viimasel veerandil“), Anu Sööro (Freiburgi ülikooli doktorant ja EMTA teadur; „Johann Valentin Meder Tallinna muusikaelu kujundajana 17. sajandi teisel poolel“), Kristel Pappel (EMTA; „Muusikateatri uurimisest teatriteaduse paradigmas“), Maarja Kindel (EMTA; „Hanno Kompuse põhimõtted ooperilavastajana ja nende kajastumine tema Wagneri-interpretatsioonis“) ja Maris Pajuste (EMTA; „Erkki-Sven Tüüri ooper „Wallenberg“ – dramaturgia muusikas ja teatrilaval“). Päeva erikülaliseks oli Lundi ülikooli professor ja EMTSi auliige Folke Bohlin, kes tutvustas oma ettekandes pikemalt Johann Valentin Mederi ooperi „Kindlameelne Argenia“ poliitilisi tagamaid („Political consequences of Johann Valentin

Meder's school opera performance at Tallinn in 1680"). Bohlini ettekandele järgnes ka diskussioon Eesti varast muusikaelu puudutavate ja eri maade arhiivides asuvate dokumentide teemal.

EMTSi igasügisene kultuurilooline ekskursioon, mida omavahel kutsutakse seltsi sügismatkaks, toimus 2010. aasta septembris Ida-Virumaale (Narva ja selle ümbrus, Valaste, Sillamäe jm.). Väga meeldejäävaks kujunesid Kohtla-Nõmme kaevandusmuuseumi, Narva linnuse ja Kuremäe kloostri külastused. Narvas võtsid seltsi vastu Tartu Ülikooli Narva kolledži direktor Katri Raik ja Eesti ajaloo lektor Kaarel Vanamõlder, kes tutvustasid linna, selle ajalugu ja uurimist ning andsid ülevaate kolledži õppekorraldusest ja eripärast. Matka teisel päeval külastati looduslikult kauneid ja ajaloolisi mälestuspaiku ajaloolase Tanel Mazuri juhatusel.

2011. aasta septembris sai sügismatka kujul teoks EMTSi ammune soov külastada ühiselt Setomaad. Folklorist Andreas Kalkuni juhatusel külastati mh. Vastseliina linnust, Obinitsa, Miikse ja Saatse kirikut, Seto Talumuuseumi ja selle filiaali Saatses. Seto Talumuuseumi õuel Värskas esines seltsile ka Värskas naiste leelokoor. Setu kunsti eksponeerivas Obinitsa kunstigaleriis tutvustas aga kunstnik Evar Riitsaar lähemalt ka MTÜ Seto Ateljee-Galerii tegevust. Pühapäeva hommikul osaleti Värskas kiriku teenistusel, mida pidas preester Sakarias Leppik. Pärast teenistust andis Leppik seltsilistele põneva ülevaate Värskas kirikuloost, tutvustades mh. sealse kirikulaulu eripära. Suurt huvi äratasid Setomaal levinud külakonna traditsioonilised palvemajad, mida nimetatakse tsässonateks.

Mõningaid väljaandeid 2010/2011 aastast

Nende muusikateadlaste publikatsioonid, kes osalevad Eesti ametlikes teadusprojektides ja/või töötavad õppejõududena kõrgkoolides, saab internetist kergesti kätte kas ETISE või vastavate kõrgkoolide aastaaruannetest. Seepärast juhime siin tähelepanu ainult mõningatele olulisematele kogumikele, samuti meie seltsi välisliikmete suu-rematele uurimuslikele töödele.

Kõige olulisemaks rahvusvahelise levikuga muusikateaduslikuks väljaandeks möödunud hooajast võib pidada kogumiku „Musikleben des 19. Jahrhunderts im nördlichen Europa: Struk-

turen und Prozesse / 19th-Century Musical Life in Northern Europe: Structures and Processes" ilmumist kirjastuse Georg Olms Verlag muusikateaduslike väljaannete sarjas (2010). Raamatut esitlesid Leichter'i päeval selle koostajad Toomas Siitan, Kristel Pappel ja Anu Sõõro. Väljaanne sisaldab artikleid, mis põhinevad 2008. aastal Tallinnas rahvusvahelisel konverentsil „Muusikaelu 19. sajandil: struktuurid ja protsessid“ (ühtlasi 41. balti muusikateaduse konverents) peetud, kuid kirjutamisel oluliselt laiendatud ettekannetel. Kogumiku autorite ring on rahvusvaheline ning selle neliteist artiklit on kirjutatud kas inglise või saksa keeles. Artikleid ühendab kirjutajate huvi 19. sajandi muusikaelu struktuuride ja protsesside vastu Põhja-Euroopas, mida vaadeldakse kooriliikumise ja muusikalise identiteeditloomise omavaheliste seoste, muusikateatri ja linnade muusikaelu näitel. Teemadega on haaratud ka küsimused muusikaliste ideede levikust antud piirkonnas, teoste retseptisioonilugu ning muusikakeskuste ja äärealade vastastikused mõjud.

Oktoobris 2010 ilmus ka ajakirja Res Musica teine number. Väljaande koostajaks oli seekord Jaan Ross ja autoriteks eesti noorema põlve muusikateadlased – praegused doktoriõppe üliõpilased või doktorantuuri äsja lõpetanud. Kogumik sisaldab seitset artiklit ja haarab muusikateaduse eri valdkondi, autoriteks Kaire Maimets-Volt (kaitses väitekirja Arvo Pärdi filmimuusika teemal 2009), Anu Kõlar (väitekirja Cyrillus Kreegi elust ja loomingust 2010), mõlemad tööd kaitstud EMTA muusikateaduse osakonnas; Eerik Jõks (väitekirja gregooriuse laulust Yorki Ülikooli muusika osakonnas Inglismaal, 2010); Tiiu Ernits (EMTA muusikapedagoogika eriala doktorant), Gerhard Lock, Marju Raju (mõlemad EMTA muusikateaduse doktorandid) ja Brigitta Davidjants (Tallinna Ülikooli Eesti Humanitaarinstituudi kultuuride uuringute eriala doktorant). Ajakiri sisaldab ka Anu Kõlari ja Kaire Maimets-Voldi väitekirjade arvustusi (autorid vastavalt Janika Päll ja Jarmo Valkola) ning Urve Lippuse arvustust 2009. aastal Seija Lappalainen koostatud raamatule Frederik Paciusest.

Vaadeldaval perioodil Eestis ühtegi muusikateaduse eriala väitekirja ei kaitstud, kuid EMTSi liige Eerik Jõks kaitstes väitekirja 2010. aastal Inglismaal Yorki ülikooli juures ja on praegu EMTA muusikateaduse osakonna teadur (järel doktorantuur). Dok-

toritöö on avaldatud võrguväljaandena: Jöks, Eerik 2009. *Contemporary understanding of Gregorian chant – conceptualisation and practise*. PhD thesis, University of York (<http://etheses.whiterose.ac.uk/949/>).

Tartu kirjastus Ilmamaa on avaldanud viimastel aastatel mitu artiklikogumikku muusikainimestelt, 2010. aastal ilmus kogumik „Helju Taak. Muusikast võlutud“. Väljaande koostas Inna Kivi ja see sisaldab pianisti, muusikateadlase ja pedagoogi Helju Taugi (1930–2005) trükisõnas ilmunud tekstede muusikast, muusikutest ja muusikutega ajavahemikust 1961–1990. Kogumik sisaldab ka Kristel Pappeli arutlust Taugist kui muusikaajakirjanikust ja -teadlasest („Helju Taugi mõttemaailm“, lk. 472–482).

Helilooja, muusikateadlase ja publitsisti Leo Normeti (1922–1995) töid sisaldavad kaks uut väljaannet: 2009. aastal ilmus kirjastuselt Varrak ko-

gumik „Kahekõne Leo Normeti päevaraamatuga: mälestused, kirjad, väljavõtted päevikust“, koostajaks Sirje Vihma-Normet. Kogumik sisaldab muu hulgas ka Normeti inglise, saksa, prantsuse, soome ja vene keeles ilmunud artiklite tõlkeid eesti keelde. 2011. aasta septembris esitleti Leo Normeti raamatut „Симфонии Сибелиуса“ (Sibeliuse sümfooniad) kirjastuselt Alexandra. Teos on kirjutatud 1960. aastatel vene keeles ja kaitstud 1969. aastal Moskva konservatooriumi juures kandidaadiväitikirjana. Järelsõna Eestis esimest korda ilmunud väljaandele on kirjutanud Jaan Ross.

Loetelu EMTA muusikateaduse osakonna varasematest publikatsioonidest on 2011. aastast ülevaetav ka kooli kodulehel (www.ema.edu.ee) rubriigis „Publikatsioonid“. Loetelu juurest leiab ka väljaannete tutvustused.